

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผลการวิจัย

ชาโยเต้เป็นผักไม้เลื้อยชนิดใหม่ที่เพิ่งเป็นที่แพร่หลายมาได้ระยะหนึ่ง รูปร่างผลของชาโยเต้คล้ายฝรั่งไทย ผลยาวรีสีเขียวอ่อน ต้นเป็นไม้เลื้อยมีมือจับเพื่อพยุงตัวและเกี่ยวพันกับต้นไม้อื่น มือจับนี้จะงอกออกมาจากซอกใบ ใบมี 5 แฉกคล้ายใบตำลึงแต่ใบชาโยเต้มีขนาดใหญ่กว่า มีขนสีเขียวอ่อนทั้งด้านล่างและด้านบน เป็นพืชในวงศ์แตง ชาโยเต้เป็นไม้ล้มลุกอายุหลายปี ชอบอากาศเย็น ดินร่วนซุยที่อุดมสมบูรณ์ ชาโยเต้มีคุณค่าทางอาหารล้ำหน้ากว่าพวกแตงด้วยกันมาก ประกอบด้วย วิตามินซี ฟอสฟอรัส แคลเซียม เบต้า-แคโรทีนและคาร์โบไฮเดรต (วารสารณ์, 2548)

ชาโยเต้ หรือ “มะระหวาน” ผู้คนส่วนใหญ่รู้จักกันในชื่อของ “มะระหวาน” เพราะคนเรากินแค่แต่มะระ และรู้ว่ามะระนั้นขม ครั้นมาเจอผลลักษณะคล้ายมะระ คือมีผิวเปลือกขรุขระ มีร่องลึกตามแนวยารอบผล ภายในไม่มีไส้ เนื้อกรอบ มีรสหวาน จึงเรียกว่า มะระหวาน จนกระทั่งในปี พ.ศ.2542-2543 ชาวเขาทางภาคเหนือได้นำออกมาจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียกชื่อผลชนิดนี้ว่า “ผักแม้ว” ทางภาคใต้ แถบอำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีการปลูกมานานนับ 10 ปีเช่นกัน แต่ลักษณะผลแตกต่างจากทางภาคเหนือ คือ ผิวเรียบและร่องตามเปลือกไม่ลึก เพราะได้ต้นพันธุ์มาจากประเทศมาเลเซีย เป็นคนละพันธุ์กับมะระหวานของทางเหนือ มะระหวาน มีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปอเมริกากลาง แถบประเทศคอซตาริกา กัวเตมาลา และเม็กซิโก เริ่มแรกผู้บริโภครู้จักผลมะระหวาน เมื่อราว 3-4 ปีที่ผ่านมา ในเมืองไทยรับเอามะระหวานเข้ามาปลูกเมื่อใดไม่มีบันทึก ทราบเพียงแต่ว่าเป็นพืชผักปลูกตามบ้านของชาวเขา แถบคอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ต่อมาได้แพร่ขยายมายังจังหวัดต่างๆที่อยู่บนพื้นที่สูง การปลูกมะระหวานค่อนข้างพิเศษกว่าพืชตัวอื่นๆ คือเอาผลทั้งลูกที่ติดอยู่กับเมล็ดทิ้งออกราก มาฝังดินไปด้วยกัน ไม่นานเกิน 1 เดือน ต้นอ่อนก็จะเริ่มเกาะเกี่ยวขึ้นค้าง เข้าเดือนที่ 2-3 จะเริ่มเก็บยอดหรือเก็บลูกได้แล้ว ซึ่งจะติดผลตก เก็บได้มากเมื่อล่วงเข้าเดือนที่ 4-5 หากได้รับน้ำที่พอเหมาะ และอยู่ในสภาพอากาศเย็นเพียงพอ อุณหภูมิระหว่าง 13-21 องศาเซลเซียส มะระหวานสามารถแตกยอดให้เก็บกินตลอดปี ยอดจะสวยและสมบูรณ์มากที่สุดในช่วงฤดูฝน (สุรศักดิ์, 2546)

ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกชาโยเต้มากที่สุด ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการปลูกชาโยเต้ทั้งหมด 5 หมู่บ้าน โดยที่ชาโยเต้เป็นพืชเศรษฐกิจและนิยมปลูก ทั้งยังเป็นพืชที่ผลิตและจำหน่ายตลอดปีของตำบลโป่งแยงอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเกษตรกรตำบล

โป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ นั้นยังขาดความรู้ด้านการปลูกและดูแลรักษาชาโยได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลโป่งแยง จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชาโยดีเพื่อจำหน่าย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการพัฒนาคุณภาพชาโยดีของเกษตรกร ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลเกี่ยวข้องต่อการยอมรับการพัฒนาคุณภาพชาโยดีของเกษตรกร ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถจะนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชาโยดีเพื่อจำหน่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านอื่นๆของเกษตรกรที่ปลูกชาโยดี ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการยอมรับการพัฒนาคุณภาพชาโยดีของเกษตรกร ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของเกษตรกรที่ปลูกชาโยดี ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ทำให้ทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการยอมรับการพัฒนาคุณภาพชาโยดีของเกษตรกร ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และนำผลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางพื้นฐานการพัฒนาแก้ไขและปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับเกษตรกรที่ปลูกชาโยดีในพื้นที่อื่นๆต่อไป

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการพัฒนาคุณภาพชาโยดีของเกษตรกรผู้ปลูกชาโยดี ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ขอบเขตในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ก. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยคือเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชาโยดีเพื่อจำหน่าย ปี 2549 จำนวน 172 ราย ในพื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ข. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษามีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 18 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการปลูกชาโยดี รายได้ภายในครัวเรือน สภาพถือครองที่ดิน พื้นที่ในการปลูกชาโยดี จำนวนชนิดพืชที่ทำการปลูก สมาชิกภายในครัวเรือน แรงงานในการปลูกชาโยดี แหล่งทุน และสินเชื่อ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสาร การศึกษาดูงาน/การฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชาโยดี ทักษะคิดต่อการพัฒนาคุณภาพชาโยดีของเกษตรกร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกและการพัฒนาคุณภาพชาโยดี ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปลูกและการพัฒนาคุณภาพชาโยดี

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การยอมรับการพัฒนาคุณภาพชาโยดีในด้าน

- แหล่งน้ำ
- พื้นที่ทำการปลูกชาโยดี
- การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร
- การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตในแปลง
- การบันทึกข้อมูล
- การผลิต
- การจัดการกระบวนการผลิต
- การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

กรอบแนวคิดและประเด็นในการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาแนวทางทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางการวิจัยสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดและประเด็นการเก็บข้อมูลในการวิจัยซึ่งมีลักษณะดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

1. ลักษณะส่วนบุคคล

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 สถานภาพสมรส
- 1.4 ระดับการศึกษา
- 1.5 ประสบการณ์การปลูกชาโยเต้
- 1.6 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- 2.1 รายได้ภายในครัวเรือน
- 2.2 แหล่งทุนและสินเชื่อ
- 2.3 จำนวนแรงงานในปลูกชาโยเต้
- 2.4 ที่ดินในการถือครอง
- 2.5 ขนาดพื้นที่ปลูกชาโยเต้

3. ปัจจัยด้านสังคม

- 3.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องชาโยเต้
- 3.2 การติดต่อจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ
- 3.3 การศึกษาดูงาน/ฝึกอบรม
- 3.4 จำนวนชนิดพืชที่ปลูก
- 3.5 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตชาโยเต้ที่มีคุณภาพ

4. ปัจจัยด้านทัศนคติ

- 4.1 ทัศนคติต่อการพัฒนาคุณภาพชาโยเต้

5. ปัจจัยทางด้านปัญหา

- 5.1 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชาโยเต้

การยอมรับการพัฒนา
คุณภาพชาโยเต้

นิยามศัพท์

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับสูงสุดของเกษตรกรที่ได้รับจากสถาบันการศึกษา

ประสบการณ์การปลูกชาโยเต้ หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรได้ทำการปลูกชาโยเต้โดยวัดเป็นจำนวนปีตั้งแต่เกษตรกรเริ่มปลูกจนถึงวันสำรวจ

รายได้รวมของครอบครัว หมายถึง รายได้ทั้งหมดของสมาชิกในครอบครัว

แหล่งทุนและสินเชื่อ หมายถึง แหล่งเงินทุน หรือสถาบันทางการเงินต่างๆที่เกษตรกรได้กู้ยืมเงิน

การติดต่อจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับการติดต่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตชาโยเต้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การยอมรับ หมายถึง การปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชาโยเต้เพื่อจำหน่าย

ขนาดพื้นที่ปลูกชาโยเต้ของครอบครัว หมายถึง ขนาดพื้นที่ปลูกชาโยเต้ของเกษตรกรโดยคิดเป็นไร่

การพัฒนาคุณภาพชาโยเต้ หมายถึง การปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตชาโยเต้ โดยพิจารณาตั้งแต่พื้นที่การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมีลักษณะตรงตามความต้องการ และมีความปลอดภัยต่อการบริโภค